

*Konváři přidávají vizmut k cínu, když dělají tepané mísy nebo talíře, neboť nádobí se stává tvrdším a silnějším a vydává pěkný zvuk. Jinak se používá pro milánskou práci, která se nazývá konterfey, a knihtiskaři z něho odlévají spolu s antimonem své litery.*

**Mathesius (Sarepta)**

## Řemesla

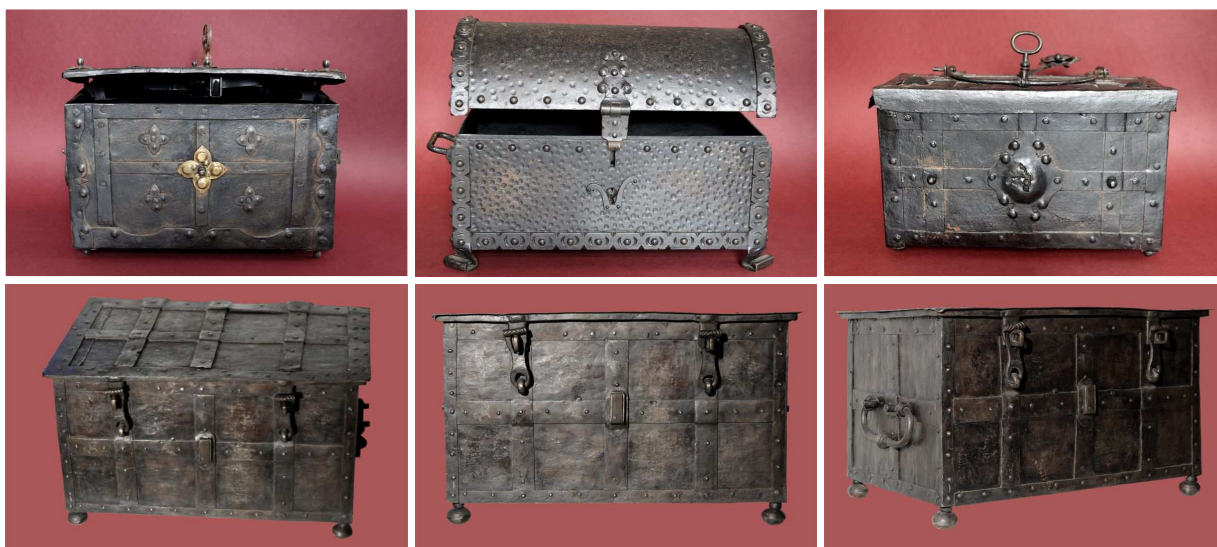
S nárůstem těžby, zejména stříbra, vzrůstalo i bohatství horního města. Úměrně tomu se zvyšoval i počet řemeslných cechů.

Při samotné výstavbě báňského města pomáhala umělecká řemesla. Hlavně pro kostely pracovali malíři a řezbáři. Malovali tabulové obrazy pro oltáře a velké nástěnné malby, ale i drobnou výzdobu liturgických knih. Poměrně vysoký životní standard šlechty a bohatých měšťanů záhy přilákal zlatníky, kteří vyráběli šperky, stříbrné přebory, zdobili zbraně, ryli pečeti, pro kostely dodávali kalichy, monstrance a jiné potřeby.

Zatím co zlatníci zpracovávali kovy drahé, pracovali pasíři s kovy obecnými. Kvetlo i řemeslo zvonařské, které dodávalo nejen zvony, nýbrž i náhrobní desky, hmoždíře a různé části pro těžní stroje. Rozšířené bylo cínařství. Byly vyráběny cínové konvice, mísy, lampy, ale i rakve a náhrobní desky. Konváři hotovili hlavně cínové nádobí, podle jehož množství se hodnotila zámožnost měšťana, lili křtitelnice a svícny. Zámečníci uplatňovali svůj um na železných pokladnicích, mřížích, zámcích, dveřích, klepadlech, zbrojích na mečích, puškách, ostruhách a jiném. Vysokou úroveň měli hrnčíři i skláři. Nepostradatelní byli kováři, provazníci, jircháři, sedláři i koláři. V mincovně se uplatnili slévači, mincíři, pregéři a řezači kolků. Ve druhé polovině 16. století pracovalo např. jen v Jáchymově kolem 100 řemeslných dílen.



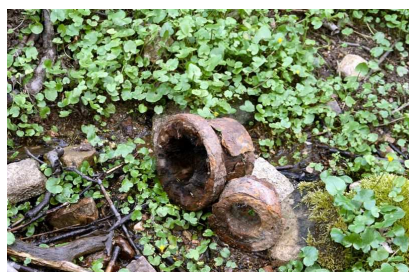
jáchymovské cínové výrobky  
(konvice Hanse Wilda kolem 1600, mísa Schüssela z roku 1694)



výrobky zámečníků

(Jáchymov-expozice muzea, 2010)

S úpadkem dolování se skladba řemesel měnila. Některá ztrácela na významu, jiná se nově objevovala. I samotní havíři se museli rekvalifikovat. Zvyšující se poptávka po výrobcích ze dřeva zahájila výstavbu pil a rozvoj dřevozpracujícího průmyslu. Vrtaly se dřevěné trubky pro rozvod vody, bednáři vyráběli bečky, kádě, koryta i žlaby, řezbáři prosluli výrobou hraček a vánočních ozdob. Zvláštním fenoménem bylo paličkování, které se snad provozovalo v každé chalupě. Místně se dokonce stalo i součástí školního vyučování.



železné příruby na dřevěné roury  
(Jáchymov-Popov, 2008)



vrtané dřevěné roury a železná spojka  
(Jáchymov - štola Václav, 2004)

Byly otvírány lomy a lůmky v žule i čedičových horninách. V žulových se vyráběly dlažební kostky, obrubníky, patníky, ale i polotovary pro kamenické dílny, např. pro zárubně dveří, vany či náhrobní kameny. Čediče se roztloukaly, později strojově drtily, na šterkový kámen.



v bývalých žulových lomech se dodnes povalují polotovary kostek i kvádrů  
(Pískovec, 2009)

Při nedostatku palivového dřeva se začala využívat i zdejší rašeliniště. Jan Nep. Miesel, jáchymovský vrchní hejtman, byl císařem Josefem II. povýšen do šlechtického stavu nejen za svou třicetiletou věrnou službu, či záchranu státního majetku při požáru Jáchymova roku 1782 i pokladny při hrozícím nepřátelském vpádu v roce 1786, ale zejména za zavedení využívání rašeliny v tavírnách, vápenkách a cihelnách. Roku 1786 obdržel šlechtický přídomek „Edler von Zeileisen“, podle názvu bočního jáchymovského údolí (dnes jím probíhá ulice K lanovce).

Těžba rašeliny se prováděla tzv. borkováním, což bylo vyrytí pruhu rašeliny, jeho rozřezání na velikost cihel, které se pod přístřeškem vysušily. Docházelo i ke sporům o velikost těžby (Jáchymovští versus Božídarští). Přestože se už od 19. století ozývaly hlasy nabádající k ochraně těchto neobnovitelných a jedinečných ekosystémů, k jejich vyslyšení došlo až roku 1931, kdy bylo v Krušných horách zřízeno první chráněné území – rašeliniště Haar. Do počátku 2. světové války se podařilo chránit další rašeliniště – Velké jeřábí jezero, ale k definitivnímu zákazu těžby rašeliny na většině dalších míst došlo až v polovině 20. století.





Božídarské rašeliniště (2007)



Mrtvý rybník (2007)



Abertamy (2010)



základy někdejší sušárny rašeliny u Mrtvého rybníka (2007)



poslední těžené rašeliniště u Abertam bylo bezohledně vydrancováno až na žulové podloží; jenom čas ukáže, jak úspěšná byla rekultivace

(2004 a 2010)